

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/53/2019
Identifikačné číslo spisu: 8613200037
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Daniela Švecová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:8613200037.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobcu M. L. V., narodeného XX. XX. XXXX, bývajúceho v C., A. XX, proti žalovanej M. U. V., narodenej XX. XX. XXXX, bývajúcej v Z., Z. XXXX/XX, o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenej na Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 7C/5/2013, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 16. októbra 2018 sp. zn. 3Co/95/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 16. októbra 2018 sp. zn. 3Co/95/2018 z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) zhora označeným rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Svidník (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) zo 23. októbra 2017 č. k. 7C/5/2013-258, ktorým prvoinštančný súd vyporiadal bezpodielové spoluvlastníctvo manželov (žalobcu a žalovanej) tak, že prikázal žalovanej do výlučného vlastníctva rodinný dom súpisné číslo XXXX, postavený na parcele č. KN C XXXX/X., zapísaný na LV č. XXXX, k. ú. Z., parcele č. KN C XXXX/X- zastavané plochy a nádvorcia vo výmere 839 m², zapísaná na LV č. XXXX, k. ú. Z. (ďalej len „nehnutelnosť s príslušenstvom“ alebo „rodinný dom s príslušenstvom“), osobné motorové vozidlo Peugeot 206 SW, EČV: Z. XXX V. a zostatok hotovosti na účte vedenom v SLSP, a. s., č. ú. XXXXXXXXXXX/XXXX vo výške 931,69 Eur a prikázal žalovanej k úhrade zostatok úveru č. XXXXXXXXXXX/XXXX vedeného v SLSP, a. s. vo výške 931,69 Eur. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi na úplné vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov sumu 51 159,50 Eur do 30 dní od právoplatnosti rozsudku. Ďalej rozhodol o povinnosti strán sporu zaplatiť súdny poplatok, o trovách štátu a o trovách konania. Potvrdenie prvoinštančného rozsudku odôvodnil jeho vecnou správnosťou majúc za to, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav a správne vo veci rozhodol.

2. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala včas dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“). V dovolaní uviedla, že ho podáva podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“ alebo „Civilný sporový poriadok“). Namietala, že bolo porušené jej právo na spravodlivý proces tým, že odvolací súd nereagoval na jej námietku, ktorou

poukázala na nesplnenie poučovacej povinnosti v zmysle § 160 C. s. p. konajúcim prvoinštančným súdom. Dovolací dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci konkretizovala tak, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) C. s. p.) a síce nezahrnutím náhrady mzdy vyplatenej žalobcovi po čase, keď manželstvo zaniklo, do masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“). Požadovala zahrnutie minimálne pomernej časti náhrady mzdy žalobcu do masy BSM bez ohľadu na to, že bola vyplatená až v čase, keď manželstvo zaniklo. Uviedla, že posudzovanie podľa kritéria, ktorým je deň výplaty peňažného plnenia, nemôže spôsobiť tvrdosti, ale súde by mali obsah tohto kritéria brať ako pružné vymedzenie a každý prípad pri spravodlivom rozhodovaní o obsahu masy BSM by mali posudzovať individuálne a malo by sa prihliadať na to, za akú dobu nárok náležal. Ďalej namietala nesprávne právne posúdenie všeobecnej ceny rodinného domu s príslušenstvom, ktorý bol predmetom vyporiadania, vychádzajúcej zo znaleckého posudku L. A. O.. Tvrdila, že v tomto prípade došlo k odklonu od ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a poukázala na rozhodnutia R 2/70, R 42/1972, uznesenie sp. zn. 3 Cdo 174/2012 z 25. 07. 2013, sp. zn. 7 Cdo 9/2012 z 19. 07. 2013, sp. zn. 7 MCdo 1/2011 z 26. 01. 2012 a sp. zn. 2 Cdo 9/1997 a na odklon od ustanovení § 154 ods. 1 O. s. p. a § 217 ods. 1 C. s. p. Uviedla, že pri oceňovaní vecí patriacich do BSM platí zásada, že treba vychádzať z ich stavu ku dňu zániku BSM, avšak z ceny v čase, kedy dochádza k vyporiadaniu. Prvoinštančný súd rozhodoval o vyporiadaní BSM dňa 23. 10. 2017, odvolací súd dňa 16. 10. 2018. Obe súde vychádzali z ceny rodinného domu a jeho príslušenstva určenej ku dňu právoplatnosti rozsudku o rozvoze manželstva, resp. ku dňu vypracovania znaleckého posudku a nie ku dňu rozhodovania o vyporiadaní. Keďže vzťah ponuky a dopytu nie je na trhu v danom mieste a čase ustálený, je trojročný odstup medzi zistením ceny a rozhodnutím o vyporiadaní značný, a preto túto cenu vo výške 100 000,- Eur nemožno považovať za správne určenú. Namietala tiež nesprávne právne posúdenie podielov bývalých manželov pri vyporiadaní BSM. Domáhala sa, rovnako ako na prvoinštančnom a odvolacom súde, uplatnenia výnimky vo forme prelomenia zásady rovnosti podielov oboch manželov, teda tzv. disparity podielov. Poukázala na to, že uviedla množstvo skutočností odôvodňujúcich uplatnenie tejto výnimky a vyjadrila nesúhlas so záverom prvoinštančného súdu, ktorý jej tvrdenia vyhodnotil tak, že tu nie je daný dôvod pre odklon od tohto princípu. Tvrdila, že v prejednávanej veci nebol v tejto súvislosti náležite zistený skutkový stav. Poukázala tiež na viacero rozhodnutí krajských súdov. Namietala, že odvolací súd, ktorý sa stotožnil s prvoinštančným súdom, nesprávne právne posúdil jej vynaloženie zo svojho majetku na spoločný majetok a jej zásluhy na nadobudnutí a udržaní spoločných vecí. Ako ďalší dovolací dôvod uviedla nesprávne vyhodnotenie dôkazných prostriedkov a vadu dokazovania, ktoré subsumovala pod dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. V tejto súvislosti namietala nesprávnosť zistenia skutkového stavu v otázke hodnoty rodinného domu, ktorý bol predmetom BSM. Ako otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu uviedla posúdenie skutočnosti, že v rámci znaleckého dokazovania týkajúceho sa ocenenia nehnuteľností existujú tri dôkazy rovnakej právnej sily, pričom dva z nich určili cenu sumou cca 80 000,- Eur a jeden sumou cca 100 000,- Eur. Oba konajúce súde sa stotožnili napriek veľkému cenovému rozdielu s jedným dôkazom (znaleckým posudkom L. A. O.), voči ktorému žalovaná znesla námietky a ostatné dva (súkromný znalecký posudok L. M. B. a odborné vyjadrenie L. S. F.) spochybnili, s čím nesúhlasila. Vzhľadom na uvedené navrhla rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok prvoinštančného súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie prvoinštančnému súdu.

3. Žalobca sa k dovolaniu nevyjadril.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), po zistení, že dovolanie bolo podané včas a na to oprávnenou osobou, pristúpil k skúmaniu splnenia ďalších podmienok dovolacieho konania a predpokladov prípustnosti dovolania.

5. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom, ktorým možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.). Jeho účelom je náprava najzávažnejších procesných pochybení (zmätočných rozhodnutí) a riešenie otázok zásadného právneho významu a zjednocovanie judikatúry. Je prípustné proti dvom skupinám rozhodnutí odvolacieho súdu, a to proti rozhodnutiam postihnutým tzv. zmätočnosťou vadou (§ 420 C. s. p.) a proti rozhodnutiam

zásadnej právnej významnosti (§ 421 C. s. p.). Tým sú zároveň určené dva prípustné dovolacie dôvody, a to dovolací dôvod spočívajúci vo vadách uvedených v § 420 C. s. p. a dovolací dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci za splnenia predpokladov uvedených v § 421 C. s. p.

6. Podľa § 420 písm. f) C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) C. s. p. treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

8. Dovolací súd v prvom rade skúmal prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) C. s. p. Zaoberanie sa týmto dovolacím dôvodom v poradí ako prvým je dané jednak jeho povahou (zmätočnosť konania v zásade znemožňuje posudzovanie správnosti rozhodnutia z hľadiska právneho posúdenia veci), jednak jeho umiestnením v C. s. p. (predchádza dovolaciemu dôvodu vyplývajúcemu z § 421 ods. 1 C. s. p.), a tiež tým, že existencia tohto dôvodu zakladá nielen prípustnosť, ale zároveň aj dôvodnosť podaného dovolania, v dôsledku čoho sa zaoberanie prípadným ďalším uplatneným dovolacím dôvodom vyplývajúcim z § 421 ods. 1 C. s. p. stáva neefektívnym, a teda bezpredmetným.

9. Za zmätočnosťnú vadu v zmysle § 420 písm. f) C. s. p. označila dovolateľka skutočnosť, že odvolací súd nereagoval na jej námietku, ktorou poukázala na nespĺnenie poučovacej povinnosti v zmysle § 160 C. s. p. konajúcim prvoinštančným súdom. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na judikatúru Ústavného súdu SR, podľa ktorej odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní, zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Napriek tomu dovolací súd dodáva, že z obsahu spisu vyplýva, že v čase začatia konania pred súdom prvej inštancie bola dovolateľka podľa vtedy platnej právnej úpravy (teda podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku) písomne podrobne poučená o svojich procesných právach a povinnostiach, a to v prílohe k predvolaniu na pojednávanie určené prvoinštančným súdom na deň 16. 05. 2013, ktoré jej bolo doručené dňa 18. 02. 2013 spolu s výzvou na vyjadrenie sa k žalobe (č. l. 19). V priebehu konania nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok, no v zmysle ustanovenia § 160 ods. 3 písm. a) C. s. p. súd nemá poučovaciu povinnosť v prípade, že stranou je fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Dovolateľka je osobou s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa, čo preukázala aj pri podaní dovolania. Z uvedeného je preto zrejmé, že nemožno vyvodiť záver o porušení dovolateľkiných procesných práv v takej miere, že by došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Jej námietka v tomto smere nebola spôsobilá založiť vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) C. s. p. a preto dovolanie je z tohto dôvodu neprípustné.

10. Pretože konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľkou tvrdenou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) C. s. p., dovolací súd pristúpil k posúdeniu dovolania aj z hľadiska ďalších uplatnených dovolacích dôvodov uplatnených v zmysle § 421 C. s. p.

11. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe

dovolačieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Dovolateľka uplatnila okrem iného dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p. (bod 3 dovolania) spočívajúci v odklone odvolacieho súdu od ustálenej praxe dovolacieho súdu a to od rozhodnutí R 2/70, R 42/1972, ale aj od uznesení Najvyššieho súdu SR z 25. 07. 2013 sp. zn. 3 Cdo 174/2012, z 19. 07. 2013 sp. zn. 7 Cdo 9/2012, z 26. 01. 2012 sp. zn. 7 MCdo 1/2011 a sp. zn. 2 Cdo 9/1997. Dovolateľka tvrdila, že súdy nesprávne určili cenu nehnuteľnosti (rodinného domu a jeho príslušenstva), keď vychádzali z ceny určenej ku dňu právoplatnosti rozsudku o rozvoze manželstva, resp. ku dňu vypracovania znaleckého posudku a nie ku dňu rozhodovania o vyporiadaní. V preskúmvanej veci dovolateľka odôvodnila dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom zároveň vymedzila nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladá za nesprávne (právny záver, týkajúci sa určenia ceny predmetnej nehnuteľnosti), ale aj v čom táto nesprávnosť spočíva (v neurčení ceny ku dňu rozhodovania súdu o vyporiadaní BSM).

13. Dovolací súd po zistení, že sú splnené všetky podmienky dovolacieho konania, vrátane odôvodnenia dovolania prípustným dovolacím dôvodom a jeho riadneho vymedzenia, pristúpil k skúmaniu predpokladov prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 C. s. p., pričom dospel k záveru, že tieto sú splnené. Rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od dovolateľkou vymedzenej právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.).

14. Po konštatovaní prípustnosti dovolania podrobil dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu meritórnemu dovolaciemu prieskumu. Pristúpil teda k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke vo väzbe na zistený skutkový stav, ktorým bol viazaný (§ 442 C. s. p.).

15. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

16. V preskúmvanej veci dovolateľka opodstatnene namietala nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Pokiaľ ide o posúdenie, či sa odvolací súd pri riešení tejto otázky (ne)odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, treba uviesť, že do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR (pozri R 71/2018). Podľa dovolacieho súdu dovolateľkou označené judikáty treba naďalej považovať za aktuálne, a teda treba ich považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p. V prípade uvedených judikátov ako aj ostatných v dovolaní uvedených rozhodnutí dovolacieho súdu možno za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu považovať právny názor, podľa ktorého pri oceňovaní vecí patriacich do vyporiadavaného BSM sa vychádza zo stavu vecí ku dňu zániku BSM, avšak z ceny v čase, kedy dochádza k vyporiadaniu. Vec prejednávajúci senát sa s týmto záverom stotožňuje a nemá dôvod na ňom nič meniť.

17. V preskúmvanej veci súdy vychádzali pri určovaní ceny rodinného domu s príslušenstvom najmä zo znaleckého posudku, vypracovaného súdom ustanoveným znalcom L. A. O., podaného dňa 18. 11. 2015. Odvolací súd však o vyporiadaní BSM rozhodol až dňa 16. októbra 2018, pričom však nebral do úvahy takmer trojročné časové obdobie, ktoré uplynulo od vypracovania znaleckého posudku. Uvedený

znalecký posudok vzhľadom na uplynuté obdobie nebolo možné považovať za aktuálny, odvolací súd z neho však pri určovaní ceny vychádzal, čím sa odklonil od vyššie uvedeného právneho názoru, podľa ktorého bol povinný vychádzať z ceny nehnuteľnosti s príslušenstvom v čase vyporiadania BSM. Nesprávne právne posúdenie veci namietané dovolateľkou teda bolo dané nesprávnym určením ceny predmetnej nehnuteľnosti a jej príslušenstva vyporiadavanej v rámci BSM.

18. So zreteľom na uvedené dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 a § 450 C. s. p.). V novom rozhodnutí vo veci rozhodne tento súd aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.). V ďalšom konaní je odvolací súd právnym názorom dovolacieho súdu viazaný (§ 455 C. s. p.).

19. Dovolací súd napokon považuje za potrebné vyjadriť sa aj k inej žalovanou nastolenej právnej otázke. Dovolanie totiž odôvodnila aj nesprávnym právnym posúdením veci v otázke či je možné pojať do masy BSM pomernú časť náhrady mzdy žalobcu, vyplatenú mu po zrušení BSM a to pri zohľadnení doby, za ktorú mu nárok na mzdu náležal (bod 1 dovolania). Prípustnosť dovolania bola podľa nej daná tým, že išlo o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

20. I keď v preskúmvanej veci dovolateľkou namietaná právna otázka bola otázkou, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, nebol v tejto časti dovolania splnený ďalší predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p., a to že ide o otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Vymedzená právna otázka totiž rozhodovacou praxou dovolacieho súdu vyriešená už bola. Za takúto rozhodovacia prax treba považovať rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR sp. zn. Cpj 88/1971 (R 42/1972), či rozhodnutie R 8/1966, v zmysle ktorých do bezpodielového spoluvlastníctva manželov patrí až vyplatená a prevzatá mzda. V prejednávanej veci sa však jednalo o mzdu vyplatenú žalobcovi až po právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva, teda po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

21. So zreteľom na uvedené, t. j. pre nesplnenie predpokladu prípustnosti dovolania spočívajúceho v nevyriešení dovolaním namietanej otázky rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, nebola táto námietka dovolateľky spôsobilá založiť prípustnosť dovolania.

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.